

Prekentekest: Matt 6,19-24

Dere skal ikke samle skatter på jorden, hvor møll og mark ødelegger, og hvor tyver bryter inn og stjeler. Men dere skal samle skatter i himmelen, der verken møll eller mark ødelegger og tyver ikke bryter inn og stjeler. For der skatten din er, vil også hjertet ditt være.

Øyet er kroppens lampe. Om øyet ditt er klart, er det fordi kroppen er fylt av lys. Men om øyet ditt er sykt, er det fordi kroppen er fylt av mørke. Er nå lyset i deg mørke, hvor dypt blir ikke da mørket!

Ingen kan tjene to herrer. Han vil hate den ene og elske den andre, eller holde seg til den ene og forakte den andre. Dere kan ikke tjene både Gud og Mammon.

Slik lyder det hellige evangelium.

Himmelvendte vitner

I går var det Olsok. Nå er tekstene for dagens gudstjeneste ikke knyttet til Olsok, men til 8. søndag i treenighetstiden, som jo er i dag. Det er like fullt noen trekk med dagens tema som gir et berøringspunkt med tradisjonen med å feire martyr-kongen Olav den hellige. På en eller annen måte har helgenfeiringen overlevd reformasjonen og faktisk fått vind i seilene de siste tiårene.

Både i katolsk og ortodoks tradisjon har helgenkongen en viktig posisjon. Så har det vært en tilnærming mellom trossamfunn gjennom flere tiår. Det har blitt populært å foreta pilegrimsreise til Nidaros, vi har tradisjonen rundt Olavskilden og Stiklestadspillet og andre historiske spill, og senest nå på fredag så jeg kulturminister Linda Hofstad Helleland på TV snakke begeistret om pilegrimsvandringen etter å ha gått langs Olavsleden fra Oslo til Trondheim.

I kirkens kollektbønn for Olsok takker vi for Guds budbærere til vårt folk. Det handler ikke bare om Olav den hellige, men om alle troshelter og bærere av det kristne håpet som har blitt risset inn i oss og skaper forbilder for kristne i dag.

Apropos bærere av det kristne håpet. Prekentekesten for i dag handler om å ha sin skatt i himmelen og om at der hvor vår skatt er, der er også vårt hjerte. Olav den hellige ble kjent for sitt kristne vitnesbyrd. I vår lutherske kirke feirer vi egentlig ikke helgener, men vi kan glede oss over alle som har stått fram med en god kristen bekjennelse og slik vitner om et hjerte som var forankret hos Jesus.

Jeg tenker på at jeg i de siste par tre årene har vært til stede på minnesamvær etter folk jeg knapt har kjent, men likevel kjent til etter som de har hørt med til familien langt ute, eller på annen måte har hatt et berøringspunkt. Noen steder er det i minnesamvær en god tradisjon for at venner og omgangskrets sier noe om den som er gått bort. Så har det slått meg at det var kanskje først i begravelsen med påfølgende minnesamvær at jeg ble skikkelig kjent med den som nå var død, for der ble det som karakteriserte personen trukket fram, hva vedkommende stod for, hva som var viktig i livet, hva han eller hun brukte tiden sin til.

I to av disse minnesamværene ble jeg spesielt overrasket. Det ene var for ikke lenge siden, en mann som hadde jobbet i forretning hele sitt yrkesliv. Det jeg ikke visste, var at han også hadde vært aktiv i menighet og kirke. Det ble sagt mye om det klare vitnesbyrdet om kristen tro som han ga gjennom sitt liv.

Den andre av disse jeg mer kjente til enn egentlig kjente, var en mann som viste seg å ha viet hele sitt liv til idrett. Det var en betydelig samfunnsinnsats han hadde gjort og et stort og viktig arbeid til beste for oppvoksende generasjoner på et lokalt plan. Dette visste jeg ikke, og jeg ble veldig imponert. Så var det også en av hans venner som sa noe om kristen tro, om samtaler de to hadde hatt, men mellom linjene forstod jeg at her traff han ikke det helt store engasjementet hos han som nå var død.

To menn, en oppsummering av deres liv gjennom venner. Noe likt, noe ulikt. Den ene ble berømmet for sitt kristne vitnesbyrd, den andre for andre ting. Sett utenfra kan alt bedømmes som bra og samfunnsnyttig. Kanskje han som drev idrett gjorde mer for andre enn han som engasjerte seg i kirke og menighet.

Skatten og hjertet på samme sted

Så er det noe med denne dagen og dagens tema som setter våre liv i et spesielt lys. «Der skatten din er, vil også hjertet ditt være.» En oppsummering av livet sier noe om hva som viste seg å være viktig og hvor hjertet egentlig var plassert, selv om vi også må ta med at menneskers vitnesbyrd ikke er det samme som Guds dom eller vurdering.

Like fullt går det fram av dagens tekster at det som hjertet binder seg til, det er egentlig vår gud. På en måte var dette lettere å få øye på i dansen rundt gullkalven i eldgammel tid. De moderne «guder» er mer usynlige som guder, men like fullt binder de våre hjerter. Mammon er den mest kjente. Det vi eier, vår økonomi kan lett bli som en gud for oss. I vår tid brukes også penger til å kjøpe reiser, avkobling og opplevelser, eller at vi bruker både tid og penger på å dyrke våre interesser og hobbyer. Så må vi stille oss selv det betimelige spørsmålet; hvor er egentlig mitt hjerte forankret? Hva betyr mest i mitt liv?

Jødene den gang Jesus talte om disse ting, var godt kjent med forskjellen mellom himmelske og jordiske skatter. Ved å oppfylle loven og gi almisser kunne man samle skatter av gode gjerninger i himmelen, mens det store prosjektet i mange fall var å samle skatter på jorden. Vi har varianter av dette hos oss i dag. Vi vet om hvor viktig Guds rike og himmelen er. Derfor vil vi ikke for alt i verden oppgi å ha vår forankring der, i noen fall som et minimum av tilknytning. Samtidig er det så mye annet som opptar vår tid og virker viktigere i hverdagen.

I dagens prekentekst minner Jesus oss om at hjertet og skatten befinner seg på samme sted, og at det dertil ikke er en selvfølge at hjertet er i himmelen. Ingen kan tjene to herrer. I dag stilles vi på valg, eller i det minste til å tenke over hvor vi er på vei. Vi fikk engang et liv å leve, troens liv, det vi fikk i dåpen.

Litt etter vårt tekstavsnitt sier Jesus: «Søk først Guds rike og hans rettferdighet, så skal dere få alt det andre i tillegg.» Matt 6,33. I Bergprekenen som disse tekstene er fra, lærer Jesus sine disipler å ha en klar prioritering. Blant de mange ting som er viktige må noe komme først.

Guds diagnose

Jesus sa: «Øyet er kroppens lampe. Om øyet ditt er klart, er det fordi kroppen er fylt av lys. Men om øyet ditt er sykt, er det fordi kroppen er fylt av mørke. Er nå lyset i deg mørke, hvor dypt blir ikke da mørket!»

Disse kroppsdelene som nevnes, hjertet og øyet er neppe å forstå som henholdsvis blodpumpe og synsorgan, men tenkt i en overført betydning der hjertet er synonymt med senteret i menneskets personlighet med tanker og følelser. I den bibelske antropologien vil det delte hjertet, eller tvesinnet, henge fast i det jordiske, mens uttrykket «de rene av hjertet», slik det brukes i Salmenes bok og hos Matteus handler om å ha et helt hjerte for Gud. (Jfr. Salme 24,4; Matt 5,8)

På liknende måte også med øyet. Øyet kan være lyst eller mørkt, slik vi også bruker uttrykkene når vi ser øyne som formelig stråler, eller øyne som er formørkede, enten det er av sinne eller av mangel på håp. Øyet står for menneskets åndelige sentrum. Det friske øyet er uttrykk for å stå i et rett forhold til Gud. Det syke øyet er formørket, skjeler til flere sider og finner ikke hvile i Gud.

I bunn og grunn uttrykker det Jesus sier om hjertet og om øyet samme sak. Her er det ikke grader av diagnose, men absolutte kategorier. Enten så har vi det åndelige livet og hjertet forankret i himmelen, eller så har vi det ikke. I slike spørsmål vil det være klokt å være ærlig overfor seg selv når en tenker over hvor en selv står. Hangen til å ville forankre hjertet i himmelen, men på ulike måter like fullt samle seg skatter på jorden tror jeg ligger til den menneskelige natur. Her finner altså Jesus det aktuelt å formane sine disipler til å prioritere rett mens de ennå kan, mens de ennå lever.

Når alt kommer til en ende så vil det være Gud selv som kjenner våre hjerter, slik det også står hos profeten Jeremia: «Jeg, Herren, er den som gransker hjerter og prøver nyrer.» Jer 17,10.

Guds nåde

Jeg nevnte innledningsvis at vi i disse dager feirer minnet etter martyr-kongen Olav den hellige. Han fikk et godt kristent rykte, kanskje bedre enn hva den historiske kongen egentlig fortjente, for alt jeg vet.

For oss alle gjelder at vi er mennesker på godt og ondt med styrker og svakheter, med synder og feil, og vi trenger alle å leve i Guds nåde. Til det har Gud gitt oss menigheten som er forsamlingen av hellige, og Gud har gitt oss nådens midler, Guds ord, som vi i dag har hørt, og dertil de hellige sakramenter. (CA VII)

Hvis noen vil sikre sitt hjertes forankring i himmelen, er det nok en bedre idé å jevnlig oppsøke den gudstjenestefeirende menigheten og ta til seg av nådens midler, framfor først å måtte slutte med alt som er lystbetont. Den rette prioritering setter Guds rike og de åndelige ting først både i rekkefølge og i viktighet. Søk først Guds rike, så blir det også rikelig anledning til mye annet godt og livsbejaende i livet, det som er etter Guds gode vilje. Måtte vi finne den rette prioritering, og måtte det gå oss alle vel.

Ære være Faderen og Sønnen og Den Hellige Ånd, som var og er og blir én sann Gud fra evighet og til evighet.